

Selvitys palvelupakkausten määristä Suomessa sekä niiden käyttäjistä, valmistajista ja maahantuojista

SUOMEN PAKKAUSKIERRÄTYS RINKI OY

Alkusanat

Tämä selvitys tehtiin ympäristöministeriön toimeksiannosta, ja työn toteutuksesta vastasi Suomen Pakkauskierätys RINKI Oy. Selvityksen vastuuhenkilönä oli toimitusjohtaja Juha-Heikki Tanskanen Suomen Pakkauskierätys RINKI Oy:stä. Hankkeen valvojana toimi neuvotteleva virkamies Tarja-Riitta Blauberg ympäristöministeriöstä. Tutkimusraportin kirjoittajana toimi asiantuntija Harri Sihvonen Suomen pakkauskierätys RINKI Oy:stä. Hankkeen ohjausryhmään kuului edellä mainittujen lisäksi ylitarkastaja Tuomo Aunola Pirkanmaan ELY-keskuksesta, asiakaspalvelupäällikkö Maija Peltola Suomen Pakkauskierätys RINKI Oy:stä sekä toimitusjohtaja Antro Säilä Suomen Pakkausyhdistys ry:stä.

Helsingissä lokakuussa 2021

Suomen Pakkauskierätys RINKI Oy

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Palvelupakkausten markkina	5
3. Tuottajien ja pakkausten määrät Suomessa	9
4. Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen – arvio tuottajien määristä	10
5. Miljoonan euron liikevaihtorajan poistamiseen ja tuottajan määritelmän muuttamiseen liittyviä kysymyksiä	17
6. Keskeiset johtopäätökset	19
Lähteet	20
Liitteet	21

1. Johdanto

Selvityksen tausta ja tavoite

Ympäristöministeriö tarkastelee pakkausten tuottajavastuun 1 miljoonan euron liikevaihtorajan poistamista. Taustalla on pakkausjätedirektiivin vaatimukset tuottajien tasapuolisesta kohtelusta tuottajan koosta riippumatta ja kaikkien tuottajien osallistumisesta jätteen päätyneiden tuotteiden jätehuollosta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Liikevaihtorajan poistaminen toisi paljon uusia toimijoita tuottajavastuun piiriin ja lisäisi siten pakkausten tuottajavastuun kustannuksiin osallistuvien yritysten määrää, sekä vähentäisi kaupan esteitä ja tuottajien välistä epätasa-arvoa. Toisaalta liikevaihtorajan poistaminen lisäisi hallinnollista taakkaa pienemmissä yrityksissä ja kuormittaisi valvontaviranomaista.

Ympäristöministeriö tarkastelee mahdollisuutta muuttaa tuottajan määritelmä ns. palvelupakkausten osalta siten, että voitaisiin rajoittaa merkittävästi uusien tuottajavastuullisten yritysten lukumäärää ja vähentää hyvin pienille yrityksille tulevia velvoitteita sekä viranomaisten valvontataakkaa. Mahdollisen muutoksen myötä palvelupakkauksista tuottajavastuussa olisi pakkauksen valmistaja tai tyhjän pakkauksen maahantuojat.

Tämän Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n (Rinki) toteuttaman selvityksen tavoitteena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Paljonko Suomessa on palvelupakkauksia valmistavia ja maahantuovia yrityksiä, ja minkä kokoisia nämä yritykset ovat?
2. Paljonko palvelupakkauksia saatetaan Suomen markkinoille, ja mikä on palvelupakkausten osuus kaikesta pakkaamisesta?
3. Paljonko Suomeen syntyisi uusia tuottajavastuullisia yrityksiä, jos liikevaihtoraja poistetaan ja
 - a. tuottajan määritelmä säilytetään ennallaan?
 - b. tuottajan määritelmä muutetaan palvelupakkausten osalta?

Lisäksi selvityksessä käsitellään miljoonan euron liikevaihtorajan poistamiseen ja tuottajan määritelmän muuttamiseen liittyviä haasteita tuottajavastuullisten yritysten ja pakkaustietojen tilastoinnin kannalta.

Tiedonkeruu

Tässä selvityksessä on hyödynnetty pääasiassa seuraavia lähteitä:

1. Tiedot Ringin ja tuottajayhteisöjen asiakkaiksi liittyneiden yritysten liikevaihdosta, toimialasta ja pakkaamisesta.
 2. Tilastokeskuksen tiedot Suomen yritysmäärästä.
 3. Eri toimijoiden kanssa käydyt keskustelut. Haastateltavien toivomuksesta selvitys on toteutettu niin, että yksittäisten toimijoiden vastaukset jäävät pääasiassa anonyymeiksi. Liitteessä 1 on esitetty toimijat, joita selvitystä varten on haastateltu.
- Lisäksi tietoja palvelupakkausten käytöstä on saatu useilta kaupan alan ja ravitsemisalan yrityksiltä.

Palvelupakkausten käyttömäärästä Suomessa ei ole saatavilla kattavia tietoja. Nykyisen tuottajavastuulainsäädännön puitteissa suuri osa palvelupakkauksista raportoidaan kaupan alan ja ravitsemisalan yritysten toimesta Ringille osana yritysten vuosittaista raportointia. Palvelupakkausten määriä ei ole kuitenkaan muovisia kantokasseja lukuun ottamatta eritelty muista pakkauksista.

Tätä selvitystä varten luotettava tiedonkeruu palvelupakkausten määristä suoraan palvelupakkauksia valmistavilta, maahantuovilta ja käyttäviltä yrityksiltä ei olisi ollut mahdollista yritysjoukon suuren koon ja selvityksen aikataulurajoitteiden takia. Yrityksillä ei välttämättä ole kannustetta jakaa yksityiskohtaisia tietoja pakkausmääristään, eikä aina edes mahdollisuutta siihen. Samasta syystä on myös vaikeaa selvittää palvelupakkausten osuutta kaikesta pakkaamisesta alle miljoonan euron liikevaihdon yrityksissä.

Ruotsissa pieniä yrityksiä ei ole rajattu pois pakkausten tuottajavastuujärjestelmästä, vaan tuottajavastuullisia ovat kaikki yritykset, jotka pakkaavat tuotteitaan Ruotsissa tai maahantuovat pakattuja tuotteita. Palvelupakkausten osalta tuottajavastuussa on kuitenkin pakkauksen valmistaja tai tyhjän pakkauksen maahantuojat. Ruotsin tuottajavastuuorganisaatio Svenska Förpacknings- & Tidningsinsamlingen Ab (FTI) on kerännyt jäsenyrityksiltään tiedot palvelupakkausten markkinoille saatetuista määristä jo 1990-luvulta lähtien, joten Ruotsissa palvelupakkausten määristä on saatavilla tilastotietoa. Koska palvelupakkausten käytön voidaan olettaa Suomessa ja Ruotsissa olevan suhteellisen samankaltaista, tässä selvityksessä hyödynnetään palvelupakkausten kokonaismäärien arvioinnissa FTI:ltä saatuja tietoja palvelupakkausten määristä.

Palvelupakkauksen määritelmä

FTI määrittelee palvelupakkauksiksi pakkaukset, joita käytetään pääasiassa pakkaamiseen kaupoissa ja ravintoloissa ja joita ei käytetä teollisuudessa.¹ Käytännössä palvelupakkaukset ovat elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen käytettäviä pakkauksia, jotka täytetään myyntitilanteen yhteydessä. Palvelupakkauksia valmistetaan lähinnä paperikuiduista, muovista ja alumiinista. Muista materiaaleista valmistettujen palvelupakkausten määrän voidaan olettaa olevan hyvin pieni. Myös Itävallassa käytössä oleva tuottajavastuujärjestelmä erittelee palvelupakkaukset muista pakkauksista. Merkittävimpänä erona maiden määritelmässä on se, että Ruotsissa myös maataloustoiminnassa käytettävät pakkaukset, joihin pakataan prosessoimattomia maataloustuotteita, on määritelty palvelupakkauksiksi.

Tätä selvitystä varten muodostettiin Ruotsin ja Itävallan mallien pohjalta määritelmä palvelupakkaukselle. Määritelmän mukaisten pakkausten voidaan olettaa kattavan määrällisesti valtaosan myyntitapahtuman yhteydessä pakattavista pakkauksista. Tätä määritelmää on käytetty selvityksessä, kun yrityksiltä on kysytty tietoja mm. palvelupakkausten käytöstä ja maahantuonnista:

- Kantokassit
 - Muoviset kantokassit ja pikkupussit (ml. hedelmien ja vihannesten pakkaamiseen käytettävät pienet pussit, ns. hevi-pussit)
 - Paperiset kantokassit ja pikkupussit
- Myyntipaikalla elintarvikkeiden pakkaamiseen käytettävät pakkaukset
 - Kertakäyttöastiat (lautaset, mukit, pikarit jne.)
 - Kääreet ja foliot
 - Pizzalaatikot
 - Annospakkaukset, kuten take away-salaattirasiat (ml. kannet ja kalvot)
 - Paistopistepussit, irtokarkkipussit
 - Konditoriapakkaukset

Listan mukaisia palvelupakkauksia käytetään erityisesti vähittäiskaupassa ja ravitsemisalalla. Lisäksi palvelupakkauksia käytetään esimerkiksi muussa palvelutoiminnassa, (mm. parturi-kampaamot ja

¹ FTI (2019)

pesulat), teollisuudessa (mm. leipomomyymälät) ja kulttuuri- ja viihdealalla (mm. museot ja liikuntakeskukset).

2. Palvelupakkausten markkina

Suomalaiset palvelupakkausten valmistajat

Suomen Pakkausyhdistys (SPY) toimii pakkausalan edunvalvojana, ja sen jäsenkunta kattaa pakkauksia valmistavan teollisuuden lähes kokonaan.¹ Tätä selvitystä varten kartoitettiin suomalaisia pakkausvalmistajia ristiintaulukoimalla SPY:n jäsenluettelo sekä keskeisten palvelupakkausta valmistavien teollisuuden järjestöjen² jäsenluettelot. Näin tunnistetuista pakkausvalmistajista etsittiin manuaalisesti sellaiset, joiden katsottiin valmistavan palvelupakkausta. Taulukossa 1 on esitetty tunnistetut suomalaiset palvelupakkausten valmistajat liikevaihdon mukaisessa kokojärjestyksessä.

Yrityksen nimi	Liikevaihto (tuhatta euroa) ³	Toimiala (TOL 2008)
Walki Oy	159 595	Muovipakkausten valmistus
Stora Enso Packaging Oy	86 604	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
DS Smith Packaging Finland Oy	62 781	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Huhtamäki Foodservice Nordic Oy	59 665	Muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus
Paccor Finland Oy	41 511	Muovipakkausten valmistus
Adara Pakkaus Oy	39 024	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Amerplast Oy	34 023	Muovipakkausten valmistus
Berry Superfos Pori Oy	24 872	Muiden muovituotteiden valmistus
Pyroll Packaging Oy	10 000–19 999	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Pa-Hu Oy	12 900	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Havi Oy	11 055	Paperisten talous- ja hygieniatarvikkeiden valmistus
A-kassi Ky	2 000–9 999	Muiden muovituotteiden valmistus
ER Pahvityö Oy	2 000–9 999	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Peltolan Pussi Oy	2 000–9 999	Paperisäkkien ja -pussien valmistus
Hurtti-Paino Oy	2 000–9 999	Muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus
Sauplast Oy	8 043	Muovipakkausten valmistus
AR Packaging Finland Oy	7 534	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Stenqvist Suomi Oy	6 407	Muovipakkausten valmistus
Sataplast Oy	5 295	Muovipakkausten valmistus
ER-Pakkaus Oy	3 231	Muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus

¹ Suomen Pakkausyhdistys ry (2021)

² Muoviteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Aaltopahviihdistys ry, Pahvin- ja paperinjalostajat Jalo ry

³ Viimeisin liikevaihtotieto tai liikevaihtoluokka on haettu Bisnode Finland Oy:n yritystietokannasta

SeaPack Oy	3 069	Muovipakkausten valmistus
Kassatieto Oy	2 969	Paperin, kartongin ja pahvin valmistus
Pyroll Group Oy	2 866	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Fredman Group Oy	1 958	Muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus
EPP-Pack Oy	1 211	Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut
Delight Packaging Oy	400–999	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Cabassi Oy	914	Paperisäkkien ja -pussien valmistus
LänsiPahvi Oy	593	Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus
Cucka (Kiinteistöosakeyhtiö Sunilan Kesäniemi)	287	Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta

Taulukko 1: Tunnistetut suomalaiset palvelupakkausten valmistajat.

Kuten taulukosta 1 huomataan, tunnistetut palvelupakkauksia valmistavat yritykset eroavat liikevaihdoltaan huomattavasti toisistaan. Osa listan yrityksistä on jakanut toimintansa useille tytäryhtiölle, jolloin koko konsernin liikevaihto on taulukossa esitettyä suurempi. Selvitystä varten toteutettujen haastattelujen perusteella voidaan sanoa, että Suomen palvelupakkauksia valmistava teollisuus on melko keskittynyttä. Esimerkiksi muovikassien osalta muutaman suurimman toimijan tuottamat määrät kattavat valtaosan Suomessa valmistetusta kokonaismäärästä.

93 % taulukossa 1 esitetyistä yrityksistä toimii seitsemällä toimialalla.¹ Näillä aloilla toimivien yritysten kokonaismäärä Suomessa on noin 480², mitä voidaan pitää palvelupakkausten valmistajien enimmäismääränä. Suuri osa näillä aloilla toimivista yrityksistä ei kuitenkaan todennäköisesti valmista palvelupakkauksia.

Palvelupakkauksia maahantuovat jälleenmyyjät

Palvelupakkauksia tuovat maahan ja myyvät eteenpäin mm. suuret foodservice-sektorin tukkukaupat, jotka palvelevat erityisesti hotelli-, ravintola- ja catering-alan yrityksiä. Lisäksi haastattelujen perusteella ja internetistä manuaalisesti etsimällä tunnistettiin joukko tukkukauppoja, jotka myyvät palvelupakkauksia yrityksille, ja todennäköisesti myös itse maahantuovat niitä. Taulukossa 2 on lueteltu tunnistetut palvelupakkausten tukkukaupat. Kuten palvelupakkausten valmistajien kohdalla, myös tukkukauppojen kohdalla hajonta liikevaihdon osalta on suurta.

¹ Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus, muovipakkausten valmistus, muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus, muiden muovituotteiden valmistus, paperisäkkien ja -pussien valmistus, paperisten talous- ja hygienia-atarvikkeiden valmistus, paperin, kartongin ja pahvin valmistus

² Liite 2

Yrityksen nimi	Liikevaihto (tuhatta euroa) ¹	Toimiala (TOL 2008)
Kespro (Kesko Oyj)	6 082 402	Yleistukkukauppa
Wihuri Oy	611 942	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa
Meira Nova	274 777	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa
Heinon Tukku Oy	170 207	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa
Suomen palvelutukkurit Oy	400–999 ²	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa
Nevas Group Oy (Pamark.fi)	37 635	Muu kotitaloustavaroiden tukkukauppa
Abena Finland Oy	29 907	Terveydenhoitotarvikkeiden vähittäiskauppa
Mercamer Oy	29 180	Muiden välituotteiden tukkukauppa
Dayton Oy	26 567	Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa
Oy K.G Öhman Ab	20 803	Muiden välituotteiden tukkukauppa
Ki-Sal Oy	12 200	Muiden välituotteiden tukkukauppa
Solotop Oy	10 067	Teollisuudessa käytettävien muiden koneiden tukkukauppa
Seagood Oy	9 939	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa
Bong Suomi Oy	6 595	Paperikauppatavaroiden valmistus
Pohjoismaiden monituote Oy	5 706	Muu kotitaloustavaroiden tukkukauppa
Napakka Oy	5 400	Muiden välituotteiden tukkukauppa
Noipack	2 000	Muiden välituotteiden tukkukauppa
Duni Oy	1 800	Taloustavaroiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa
Horeca Import DHB Oy	1 763	Yleistukkukauppa
PK Pohjakulma Oy	1 627	Muovipakkausten valmistus
KTA/Cortex Oy	1 589	Teollisuuden koneiden ja laitteiden ym. asennus
Paperilla Oy	1 100	Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa

¹ Viimeisin liikevaihtotieto tai liikevaihtoluokka on haettu Bisnode Finland Oy:n yritystietokannasta

² Ketju on jakautunut seitsemään palvelutukkuriin

MT Company Oy	799	Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa
Kertis Finland Oy	692	Muualla luokittelematon erikoistunut agentuuritoiminta
Tingstad Finland Oy	531	Laajan valikoiman postimyynti ja verkkokauppa
Pajalahti Trading Oy	505	Muu vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä
Scandic Plastic-Free Oy	118	Laajan valikoiman postimyynti ja verkkokauppa
SK-Plast Oy	Alle 200	Laboratorio- ja sairaanhoitovälineiden tukkukauppa (46462)
Blue Orange Oy	-	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa (46390)

Taulukko 2: Tunnistettuja palvelupakkauksia myyviä tukkukauppoja.

Taulukossa 2 lueteltujen tukkukauppojen lisäksi palvelupakkauksia maahantuo Suomeen suuri joukko muita yrityksiä. Haastattelujen perusteella maahantuojien lukumäärää on erittäin vaikea selvittää, sillä ne toimivat useilla eri toimialoilla, ja pakkausten jälleenmyynti voi olla yrityksille toissijaista liiketoimintaa. Keskustelujen perusteella voidaan kuitenkin olettaa tällaisia toimijoita olevan muutamia satoja.

Omaan käyttöönsä palvelupakkauksia maahantuovat yritykset

Haastattelujen perusteella voidaan sanoa, että osa palvelupakkauksia käyttävistä yrityksistä tuo kaikki palvelupakkaukset tai osan niistä itse maahan. Muun muassa suuret kaupan alan ja ravitsemisalan yritykset maahantuovat palvelupakkauksia yleensä joko itse tai alihankkijan kautta. Toisaalta esimerkiksi franchise-periaatteella toimivissa ravintolaketjuissa pakkaukset hankitaan keskitetysti, eli yksittäiset yrittäjät eivät toimi pakkausten maahantuojina.

Pääsääntöisesti kaupan alan ja ravitsemisalan alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset eivät maahantuo palvelupakkauksia.¹ Pienten pakkauserien maahantuonti on kallista, eikä pienillä yrityksillä ole varastotiloja suurten pakkausmäärien säilyttämiseen. Vaikka pienten yritysten kohdalla palvelupakkausten maahantuonti omaan käyttöön ei ole tavallista, sitä todennäköisesti jonkin verran tapahtuu. Alle miljoonan euron liikevaihdon yritysten kokonaisuutena tuottajavastuun näkökulmasta tarkastellessa ei kuitenkaan ole sinänsä oleellista se, tuoko yritys maahan palvelupakkauksia, vaan se onko yrityksellä maahantuontia ylipäättään. Jos yritys tuo maahan palvelupakkauksia, niiden pakkaamiseen on aina käytetty pakkausmateriaalia. Näin ollen yritys toimii pakkausten maahantuojana tuottajan määritelmästä riippumatta. Palvelupakkauksia omaan käyttöönsä maahantuovat yritykset eivät siten lisää tuottajavastuullisten yritysten määrää tuottajan määritelmää muutettaessa.

¹ MaRa ry:n ja Kaupan liiton arvio

3. Tuottajien ja pakkausten määrät Suomessa

Tuottajien määrä

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, paljonko Suomeen syntyisi uusia tuottajavastuullisia yrityksiä, jos pakkausten tuottajavastuun miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan. Määrien hahmottamista auttaa tieto tämän hetkisestä tuottajavastuullisten yritysten kokonaismäärästä, johon uusien tuottajavastuullisten yritysten määrää voidaan verrata.

Rinki Oy:n ja tuottajayhteisöjen asiakkaksi on liittynyt noin 4 300 yritystä, joiden liikevaihto on vähintään 1 miljoona euroa (syyskuu 2021). Lisäksi Ringin rekisteriin on liittynyt vapaaehtoisesti noin 300 yritystä, joiden liikevaihto on alle miljoona euroa, ja joilla ei siten ole tuottajavastuuta pakkauksistaan.

Suomen Palautuspakkaus Oy (Palpa) on Suomen suurin pantillisten juomapakkausten palautusjärjestelmä. Siihen on syyskuussa 2021 liittynyt 306 yritystä¹, joista suuri osa on myös Ringin rekisterissä tai liikevaihdoltaan alle miljoonan euron yrityksiä. Lisäksi yrityksiä on liittynyt pienempiin pantillisten juomapakkausten palautusjärjestelmiin, sekä suoraan Pirkanmaan ELY-keskuksen ylläpitämään pakkausten tuottajarekisteriin, mutta tällaisten yritysten määrä on vähäinen. Voidaan sanoa, että nykyinen rekisteröityneiden tuottajien määrä on noin 4 300.

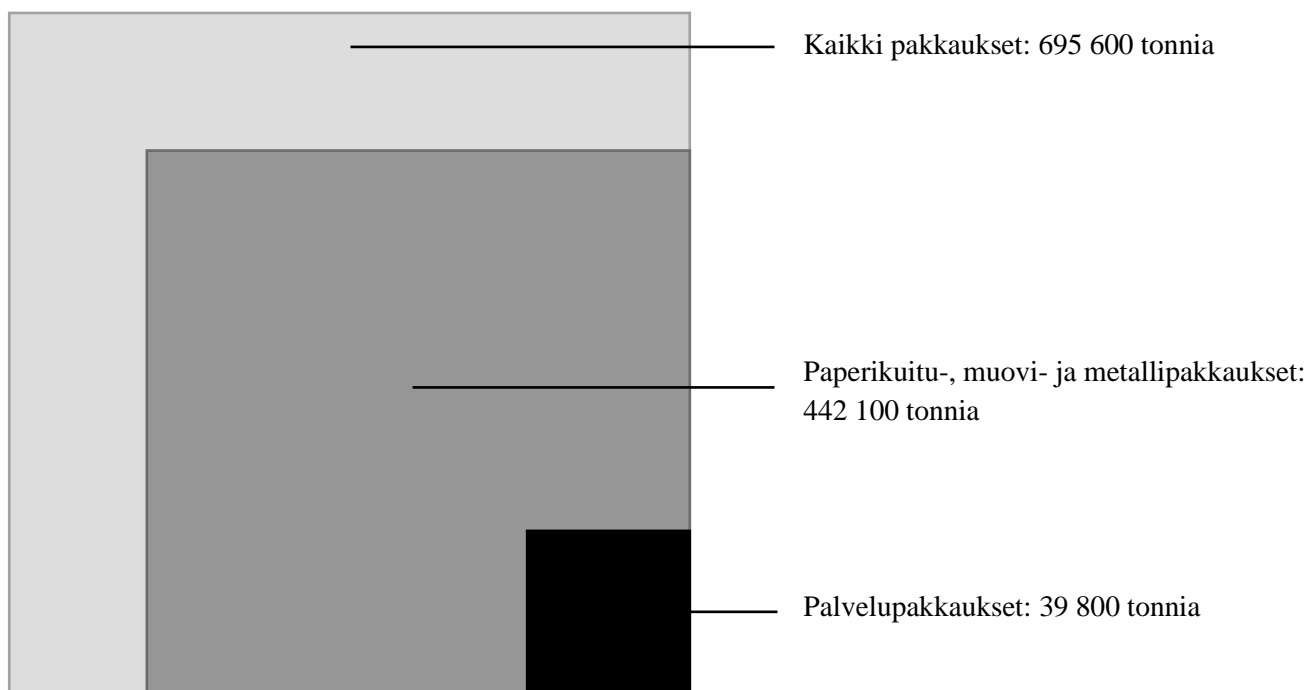
Yrityksiä, jotka täyttävät tuottajan määritelmän, mutta jotka eivät ole liittyneet tuottajavastuujärjestelmään ja eivät siten osallistu pakkausjätteen keräyksen ja kierrätyksen kustannuksiin, kutsutaan vapaamatkustajiksi. Vapaamatkustajien määrää ei ole tässä selvityksessä arvioitu, koska sillä ei ole suurta vaikutusta selvityksessä arvioitavien kysymysten kannalta. Vähintään miljoonan euron liikevaihdon yritysten osuus kaikkien yritysten lukumäärästä on alle 10 %², eikä suurissa yrityksissä oletettavasti ole juurikaan yrityksiä, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia. Näin ollen voidaan todeta, että vapaamatkustajien merkitys kokonaisuuden kannalta on vähäinen.

Markkinoille saatettujen pakkausten ja palvelupakkausten määrät

Arvion mukaan Suomessa saatettiin vuonna 2020 markkinoille noin 39 800 tonnia palvelupakkauksia. Kuten aiemmin todettiin, suurin osa palvelupakkauksista raportoidaan jo nyt osana Ringin vuosiraportointia. Jos tuottajan määritelmä palvelupakkausten osalta muuttuisi, tuottajavastuu ja siten raportointivelvollisuus siirtyisi arvioitun 39 800 tonnin pakkauskokouksen osalta nykyisiltä tuottajilta uuden määritelmän mukaisille tuottajille. Kuva 1 tiivistää selvityksen arvion pakkausten ja palvelupakkausten kokonaismääristä Suomessa vuonna 2020.

¹ Tieto saatu Suomen Palautuspakkaus Oy:ltä

² Liite 4

Kuva 1: Arvio pakkausten ja palvelupakkausten markkinoille saatetuista määristä Suomessa vuonna 2020.¹

Tässä selvityksessä palvelupakkausten kokonaismääriä on arvioitu käyttämällä hyväksi FTI:ltä saatuja tietoja palvelupakkausten määristä Ruotsissa. Suomen ja Ruotsin markkinan voidaan olettaa olevan tarpeeksi samankaltainen, jotta tätä menetelmää hyödyntämällä saadaan suuntaa antavia arvioita: vuonna 2018 Suomessa saatettiin markkinoille pakkauksia 127 kilogrammaa henkeä kohti, kun Ruotsissa vastaava määrä oli 133 kg henkeä kohti.² Laskelman pohjalla käytetyt luvut ja laskentaperusteet löytyvät liitteestä 3.

4. Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen – arvio tuottajien määristä

Tässä luvussa arvioidaan uusien tuottajavastuullisten yritysten lukumääriä, jos pakkausten tuottajavastuun miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan. Ensimmäisessä alaluvussa arvioidaan tuottajavastuullisten yritysten määrää tilanteessa, jossa miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan, ja tuottajan määritelmä säilytetään ennallaan (skenaario 1). Toisessa alaluvussa arvioidaan tuottajavastuullisten yritysten määrää tilanteessa, jossa miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan, ja tuottajan määritelmää muutetaan niin, että palvelupakkausten osalta tuottaja on pakkauksen valmistaja tai tyhjän pakkauksen maahantuoja (skenaario 2). Kun tuottajien määrää eri skenaarioissa verrataan nykyiseen tuottajien määrään, saadaan arvio uusien tuottajavastuullisten yritysten määristä.

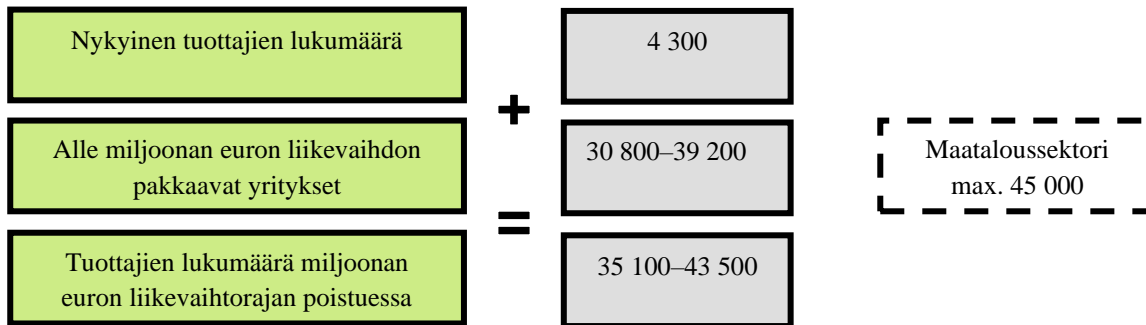
¹ Sisältää Ringille raportoidut pakkaukset ja arvion alle miljoonan euron liikevaihtorajan yritysten pakkauksista.

² Eurostat (2021)

Skenaario 1: tuottajan määritelmä pysyy samana

Tulokset

Tässä skenaariossa kaikki yritykset, joiden liikevaihto on alle miljoona euroa, ja jotka pakkaavat tuotteita Suomessa tai maahantuovat pakattuja tuotteita, tulisivat tuottajavastuun piiriin. Arvion mukaan uusia tuottajavastuullisia yrityksiä olisi 30 800–39 200 kappaletta, jolloin tuottajien kokonaismäärä tässä skenaariossa olisi 35 100–43 500. Lisäksi maataloussektorilla toimii noin 45 000 yritystä, joiden pakkaamisesta ei ole saatavilla tarkkoja tietoja. Kuva 2 tiivistää arvion tuottajavastuullisten yritysten määristä tässä skenaariossa.

Kuva 2: Arvio tuottajavastuullisten yritysten määrästä, jos miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan ja tuottajan määritelmä säilytetään ennallaan.

Arviointiperusteet

Arvio alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaavista yrityksistä perustuu seuraaviin oletuksiin:

1. Kaikkien vähittäiskaupan alalla toimivien yritysten oletetaan saattavan markkinoille pakkauksia (palvelupakkaukset, verkkokaupan pakkaukset, maahantuotujen tuotteiden pakkaukset)¹
2. Muiden toimialojen kohdalla oletetaan pakkaavien yritysten osuuden kaikista yrityksistä olevan sama vähintään miljoonan euron liikevaihdon yrityksissä ja alle miljoonan euron liikevaihdon yrityksissä.

Hyödyntämällä Tilastokeskuksen tietoja Suomen yritysmääristä toimiala- ja liikevaihtoluokittain vuonna 2019² sekä Rinkiin rekisteröityneiden yritysten määriä syyskuussa 2020³, voidaan arvioida pakkauksia markkinoille saattavien yli miljoonan euron liikevaihdon yritysten määriä. Suhteuttamalla Rinkiin rekisteröityneiden, vähintään miljoonan euron liikevaihdon yritysten osuus kyseisen toimialan vähintään miljoonan euron liikevaihdon yritysten kokonaismäärään, saadaan arvio kyseisen toimialan pakkauksia markkinoille saattavien yritysten osuudesta. Tulokset on eritelty taulukossa 3. Tämän suhdeluvun avulla on laskettu arvio alle miljoonan euron pakkaavien yritysten määrästä kertomalla sillä kyseisen toimialan alle miljoonan euron yritysten kokonaismäärä. Tulokset on eritelty taulukossa 4.

¹ Ringin ja Kaupan liiton arvio

² Liite 4

³ Liite 5

Toimiala (TOL 2008)	Pakkauksia markkinoille saattavien yritysten osuus
Maatalous	- ¹
Metsätalous ja kalatalous	1,9 %
Kaivostoiminta ja louhinta	4,1 %
Teollisuus	33,8 %
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0,5 %
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	2,2 %
Rakentaminen	0,7 %
Tukkukauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa ja korjaus	27,6 %
Vähittäiskauppa	32,4 % ²
Kuljetus ja varastointi	0,4 %
Majoitustoiminta	0,5 %
Ravitsemistoiminta	9,1 %
Informaatio ja viestintä	4,4 %
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-
Kiinteistöalan toiminta	0,5 %
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3,2 %
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	1,4 %
Koulutus	0,7 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut	0,5 %
Taiteet, viihde ja virkistys	0,4 %
Muu palvelutoiminta	12,7 %

Taulukko 3: Rinkiin rekisteröityneiden vähintään miljoonan euron liikevaihdon yritysten osuus toimialan kaikkien vähintään miljoonan euron liikevaihdon yritysten lukumäärästä.

¹ Maataloussektorin yrityksiä on käsitelty erikseen skenaarioiden 1 ja 2 mukaisissa arvioissa.

² Muista toimialoista poiketen arvioon on laskettu mukaan toimialan kaikki alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset.

Toimiala (TOL 2008)	Arvio pakkauksia markkinoille saattavien yritysten määrästä
Maatalous	- ¹
Metsätalous ja kalatalous	618
Kaivostoiminta ja louhinta	30
Teollisuus	5 280
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	3
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	27
Rakentaminen	248
Tukkukauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa ja korjaus	4 914
Vähittäiskauppa	14 251 ²
Kuljetus ja varastointi	73
Majoitustoiminta	10
Ravitsemistoiminta	836 / 9 222
Informaatio ja viestintä	430
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-
Kiinteistöalan toiminta	138
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	1 135
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	187
Koulutus	29
Terveys- ja sosiaalipalvelut	92
Taiteet, viihde ja virkistys	29
Muu palvelutoiminta	2 500
Toimiala tuntematon	-
Yhteensä	30 830 / 39 216

Taulukko 4: Arvio alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaavien yritysten määrästä toimialoittain.

Arviossa ei ole huomioitu vapaamatkustajia. Todellisuudessa pakkaavia yrityksiä on vähintään miljoonan euron liikevaihdon yrityksissä enemmän kuin Rinkiin rekisteröityneestä yritysmäärästä voi päätellä. Tällöin alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaavien yritysten todellinen määrä nousisi arviota suuremmaksi. Toisaalta on todennäköistä, että alle miljoonan euron liikevaihdon yrityksistä pienempi osuus todellisuudessa saattaa markkinoille pakkauksia, kuin vähintään miljoonan euron liikevaihdon yrityksistä. Erityisesti maahantuontia harjoittaa todennäköisesti pienistä yrityksistä pienempi osuus. Nämä kaksi tekijää vaikuttavat pakkaavien yritysten määrän arviossa eri suuntiin.

Ravitsemisalalla suurimman osan yrityksistä voidaan olettaa olevan pakkaajia, sillä käytännössä kaikista ravintoloista, kahviloista ja kioskeista saa pyydettyä esimerkiksi muovikassin tai folion, johon ruuan voi pakata. On kuitenkin jossain määrin tulkinnanvaraista, pidetäänkö ravintolayritystä, jonka ainoa pakkaamistoiminta on asiakkaille pyydettyä tarjottu muovikassi, tuottajavastuulainsäädännön mukaisena tuottajana.³ Tässä selvityksessä käytetään rinnakkain taulukossa 4 esitettyjä kahta arviota ravitsemisalan alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaavien yritysten lukumäärästä. Pienempi arvio (836) on saatu edellä kuvattua laskentatapaa hyödyntämällä, suurempi arvio (9 222) kattaa kaikki ravitsemisalan alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset.

¹ Maataloussektorin yrityksiä on käsitelty erikseen skenaarioiden 1 ja 2 mukaisissa arvioissa.

² Muista toimialoista poiketen arvioon on laskettu mukaan toimialan kaikki alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset.

³ Sama tulkinnanvaraisuus koskee myös mm. parturi-kampaamoja ja muita yrityksiä, joista saa pyydettyä esim. muovikassin tuotteen pakkaamiseen.

Maataloussektorilla toimivien yritysten liikevaihdosta ei ole saatavilla kattavia tilastotietoja, joten Tilastokeskus on määritellyt kaikki maataloussektorin yritykset pienimpään liikevaihtoluokkaan (0–39 000 euroa). Selvä enemmistö maataloussektorilla toimivista yrityksistä on liikevaihdoltaan alle miljoonan euron yrityksiä.¹ Maatalousyrittäjien joukko on erittäin heterogeeninen, eikä kattavia tietoja alan pakkaavista yrityksistä ole saatavilla. Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että pakkaavia yrityksiä on alalla tuhansia. Maataloudessa on sekä palvelupakkausten pakkaamista (mm. pienviljelytuotteiden myyminen tilalta suoraan kuluttajille), että elintarviketeollisuuteen ja vähittäismyyntiin päätyvien tuotteiden pakkaamista. Suuri osa maataloustuotannossa käytettävistä tuotantopanoksista hankittaneen tukkukaupoista, mutta alalla harjoitetaan myös maahantuontia. Tuottajan määritelmän muuttaminen palvelupakkausten osalta vähentäisi maataloussektorin tuottajavastuullisten yritysten määrää, mutta myös tässä skenaariossa tuottajavastuu koskisi tuhansia alan yrityksiä.

Skenaario 2: tuottajan määritelmä muutetaan palvelupakkausten osalta

Tulokset

Mikäli tuottajan määritelmä muutetaan niin, että palvelupakkausten osalta tuottajavastuussa on pakkauksen valmistaja Suomessa tai maahantuojana Suomeen, sellaiset yritykset, joilla ei ole palvelupakkausten käytön lisäksi muuta pakkaamistoimintaa Suomessa, ja jotka eivät maahantuota itse palvelupakkauksia tai pakattuja tuotteita, rajautuvat pois tuottajavastuun piiristä. Arvion mukaan tällaisia yrityksiä on 2 100–22 100 kappaletta. Uusien tuottajavastuullisten yritysten määrä olisi tässä skenaariossa 17 100–31 600, ja tuottajavastuullisten yritysten kokonaismäärä olisi siten 21 400–35 900. Kuva 3 tiivistää arvion tuottajavastuullisten yritysten määristä tässä skenaariossa.

Nykyinen tuottajien lukumäärä	+	4 300	
Alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaavat yritykset		30 800–39 200	Maataloussektori max. 45 000
Yritykset, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia	-	2 100–22 100	
Palvelupakkausten valmistajat ja maahantuojat, joilla ei ole muuta pakkaamista	+	Ei ole	
Tuottajien lukumäärä miljoonan euron liikevaihtorajan poistuessa	=	21 400–35 900	

Kuva 3: Arvio uusien tuottajavastuullisten yritysten määrästä, jos miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan ja tuottajan määritelmä palvelupakkausten osalta muutetaan.

Tässä skenaariossa tuottajavastuullisten yritysten määrään tulisi lisätä sellaiset palvelupakkausten valmistajat ja maahantuojat, jotka eivät palvelupakkausten lisäksi saata markkinoille muita pakkauksia. Voidaan kuitenkin sanoa, että palvelupakkausten valmistajat ja maahantuojat saattavat aina markkinoille myös muita

¹ MTK ry:n arvio.

pakkauksia, jälleenmyyjälle tai loppukäyttäjälle toimitetut palvelupakkaukset on aina pakattu. Näin ollen palvelupakkausten valmistajat ja maahantuojat eivät lisää tuottajien määrää tässä skenaariossa.

Arviointiperusteet

Kuten aiemmin todettiin, palvelupakkauksia käytetään erityisesti vähittäiskaupan alalla sekä ravitsemisalalla. Taulukossa 4 esitetyn arvion mukaan vähittäiskaupan ja ravitsemisalalla lisäksi muilla toimialoilla on yhteensä noin 15 700 alle miljoonan euron liikevaihdon yritystä, jotka saattavat pakkauksia markkinoille. Voidaan olettaa, että näillä toimialoilla ei toimialaluokkaa ”muu palvelutoiminta” lukuun ottamatta ole sellaisia yrityksiä, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia.¹ Muussa palvelutoiminnassa (mm. pesulat ja parturi-kampaamot) toimii arvion mukaan 2 500 pakkaavaa yritystä, josta osa mahdollisesti saattaa markkinoille pelkkiä palvelupakkauksia. Tällaisten yritysten määrää ei ole arvioitu, sillä niiden määrän voidaan olettaa olevan kokonaisuuden kannalta vähäinen. Näin ollen arviot pelkkiä palvelupakkauksia käyttävien yritysten lukumäärästä on tehty ainoastaan vähittäiskaupan ja ravintola-alan yritysten osalta.

Sellaisten yritysten, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia, määrään arviointi on erittäin haastavaa. Siksi tässä selvityksessä on eri oletuksia käyttäen tehty kaksi eri arviota yritysten määrästä. Näitä arvioita voidaan pitää pelkkiä palvelupakkauksia markkinoille saattavien yritysten vähimmäis- ja enimmäismäärinä.

Arviossa 1 on hyödynnetty tietoja Rinkiin liittyneiden vähittäiskaupan ja ravitsemisalalla yritysten pakkaamisesta, ja näin selvitetty sellaisten yritysten osuus, joilla on maahantuontia tai palvelupakkausten lisäksi muuta pakkaamistoimintaa Suomessa. Koska Rinkiin liittyneet yritykset ovat pääasiassa yli miljoonan euron liikevaihdon yrityksiä, jotka pieniä yrityksiä todennäköisemmin harjoittavat maahantuontia tai muuta pakkaamista, tätä arviota voidaan pitää pelkkiä palvelupakkauksia markkinoille saattavien yritysten vähimmäismääränä. Arviossa 2 yritysten määrää on arvioitu vähentämällä palvelupakkauksia markkinoille saattavien yritysten määrästä Tilastokeskuksen tietojen mukainen maahantuontia harjoittavien yritysten määrä. Tämä arvio ei ota huomioon yrityksiä, joilla on palvelupakkausten käytön lisäksi Suomessa muuta pakkaamistoimintaa, minkä takia arvio voidaan pitää yritysten enimmäismääränä.

Taulukko 5 esittää molempien arvioiden mukaiset määrät vähittäiskaupan ja ravitsemisalalla yrityksistä, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia, sekä arviot tuottajien kokonaismäärästä. Sekä arvion 1 että arvion 2 mukaiset yritysmäärät on laskettu erikseen hyödyntämällä kahta aiemmin kuvattua oletusta alle miljoonan euron pakkaavien yritysten lukumäärästä (30 830 tai 39 216 yritystä). Näin on saatu neljä eri vaihtoehtoa tuottajien lukumäärille skenaariossa 2. Arvioiden pohjalla käytetyt oletukset löytyvät liitteestä 6.

¹ Palvelupakkausten markkinoille saattamisella tarkoitetaan tässä yhteydessä palvelupakkausten käyttöä, eli täyttämistä myyntipaikalla.

	Arvio 1		Arvio 2	
Nykyinen tuottajien lukumäärä	4 300	4 300	4 300	4 300
< 1 m€ pakkaavat yritykset	30 830	39 216	30 830	39 216
Yritykset, jotka saattavat markkinoille ainoastaan palvelupakkauksia	2 131	7 571	13 616	22 076
Ringin asiakasyritykset	138	138	138	138
<i>Vähittäiskauppa</i>	<i>84</i>	<i>84</i>	<i>84</i>	<i>84</i>
<i>Ravitsemistoiminta</i>	<i>54</i>	<i>54</i>	<i>54</i>	<i>54</i>
Alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset	1 993	7 433	13 478	21 938
<i>Vähittäiskauppa</i>	<i>1 451</i>	<i>1 451</i>	<i>12 774</i>	<i>12 774</i>
<i>Ravitsemistoiminta</i>	<i>542</i>	<i>5 982</i>	<i>704</i>	<i>9 164</i>
Tuottajien lukumäärä miljoonan euron liikevaihtorajan poistussa	32 999	35 945	21 514	21 440

Taulukko 5: Arviot pelkkiä palvelupakkauksia markkinoille saattavien yritysten määristä sekä tuottajien kokonaismääristä skenaariossa 2.

5. Miljoonan euron liikevaihtorajan poistamiseen ja tuottajan määritelmän muuttamiseen liittyviä kysymyksiä

Käytännön haasteet tuottajavastuullisille yrityksille

Ringin asiakasyritykset raportoivat pakkaustietonsa kerran vuodessa asiakkaiden käytössä olevan extranet-palvelun kautta. Pakkaustietojen raportointijärjestelmä ja -prosessi on kaikille liittyneille yrityksille samanlainen. Suuret yritykset saavat usein raportointiinsa tarvittavat tiedot toiminnanohjausjärjestelmiensä kautta. Pienille yrityksille pakkaustietojen raportointi voi olla huomattavasti haastavampaa, kun yrityksellä ei ole käytössään pakkaustietojen seurantaan kehitettyjä järjestelmiä. Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen johtaisi siihen, että tuhannet pienet yritykset joutuvat arvioimaan pakkaustensa käyttöä ja raportoimaan tiedot vuosittain Ringille. Tuottajan määritelmää muuttamalla tällaisten yritysten määrää saataisiin karsittua.

Mikäli tuottajan määritelmä palvelupakkausten osalta muutetaan, pakkausvalmistajien ja pakkausten maahantuojien pitäisi pystyä erittelemään palvelupakkaukset muista valmistamistaan/maahantuomistaan pakkauksista. Tätä selvitystä varten toteutettujen haastattelujen perusteella voidaan sanoa, että yritysten valmiudet eritellä palvelupakkauskäyttöön toimitetut pakkaukset vaihtelevat. Yleisesti ottaen vähittäiskauppaan päätyvät pakkaukset, jotka myydään tyhjinä kuluttajille, voidaan eritellä sellaisista, jotka päätyvät palvelupakkauskäyttöön. Joissain tapauksissa kuitenkin samoja pakkauksia voi päätyä valmistajan tai maahantuojan kautta palvelupakkauskäyttöön ja kuluttajille sellaisenaan myytäväksi.

Lähtökohtaisesti elintarviketeollisuuteen päätyy eri pakkauksia kuin kaupan alalle ja ravitsemisalalle varsinaiseen palvelupakkauskäyttöön. Erityisesti suuret pakkausvalmistajat erittelevät nämä pakkaukset toisistaan tuotetasolla. Rajanvetohaasteita voi kuitenkin esiintyä, sillä samoja pakkauksia voidaan joissain tapauksissa toimittaa sekä palvelupakkauskäyttöön take away -ruokapakkauksiksi että vähittäismyyntiä varten valmiiksi täytettäväksi. Noutoruuan kysynnän kasvu mm. koronapandemian myötä on johtanut siihen, että ravitsemisalalan yritykset toimittavat tuotteitaan entistä useammin valmiiksi täytettyinä kauppoihin. Tällöin pakkauksen valmistaja ei välttämättä pysty suoraan erittelemään palvelupakkauksiksi päätyviä pakkauksia sen perusteella, minkä alan toimijalle pakkaukset myydään.

Suomessa pakkausten tuottajavastuu koskee ainoastaan Suomen markkinoille toimitettavia pakkauksia. Valmistajien ja tukkukauppojen kannalta haasteena on se, että vaikka suoraan ulkomaille viedyt pakkaukset saadaan eroteltua kokonaismäärästä, ensimmäisen myyntiportaan jälkeen ulkomaille päätyvien pakkausten määrä ei pystytä seuraamaan. Myös esimerkiksi suoraan pakkausvalmistajalta palvelupakkauksia ostava kauppaketju, jolla on toimintaa ulkomailla, voi viedä osan pakkauksista suoraan ulkomaille. Palvelupakkausten valmistajat kokevat tämän haasteeksi, mutta ulkomaille päätyvien pakkausten määrä jäänee kokonaismäärään suhteutettuna vähäiseksi. Mikäli tuottajan määritelmä palvelupakkausten osalta muutetaan, valmistajille ja maahantuojille tulisi taloudellinen kannuste seurata tai arvioida ulkomaille päätyviä palvelupakkauksia entistä tarkemmin. Pakkausten vientiin liittyvä haaste on olemassa myös nykyisen tuottajan määritelmän kohdalla, sillä pakattuja tuotteita voi päätyä toimitusketjujen kautta lopulta ulkomaille, eikä tuottaja pysty näitä välttämättä erittelemään Suomen markkinoille päätyvistä.

Käytännön haasteet pakkaustietojen tilastoinnin kannalta

Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen toisi tuottajavastuun piiriin huomattavan määrän uusia toimijoita, riippumatta siitä, muutetaanko tuottajan määritelmä palvelupakkausten osalta. Alle miljoonan euron liikevaihtorajan yritysten saaminen tuottajavastuun piiriin tulee Ringin arvion mukaan olemaan vuosien prosessi. Rinki tekee vapaamatkustajakartoitusta ja asiakashankintaa keskittyen pakkausmääriltään

merkittävimpiin toimijoihin. Ringin resurssit toteuttaa mahdollisesti kymmeneen tuhansiin nousevaan tuottajamäärään kohdistuvaa asiakashankintaa ovat kuitenkin rajalliset. Jos pakkausten tuottajavastuun miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan ja tuottajavastuullisten yritysten määrä kasvaa merkittävästi, valvonnan rooli korostuu entisestään. Asiakasneuvonnan ja koulutuksen tarve tulee myös kasvamaan.

Palvelupakkausten valmistajat ja maahantuojat, joiden liikevaihto on vähintään miljoona euroa, ovat jo tällä hetkellä tuottajavastuussa markkinoille saattamistaan pakattujen tuotteiden pakkauksista. Volyymien puolesta merkittävimmät valmistajat ja maahantuojat ovat jo Ringin asiakkaita. Mikäli tuottajan määritelmää palvelupakkausten osalta muutetaan, nämä yritykset ovat jatkossa tuottajavastuussa myös valmistamistaan ja maahantuomistaan palvelupakkauksista. Haasteena on tällöin pienten valmistajien ja erityisesti maahantuojien saaminen tuottajavastuujärjestelmään, ja siten tuottajien tasapuolisen kohtelun varmistaminen. Kuten haastattelujen kautta kävi ilmi, palvelupakkauksia maahantuovia yrityksiä on todennäköisesti satoja ja ne ovat keskenään hyvin eri tyyppisiä.

Miljoonan euron liikevaihtorajan poistumisen myötä tuottajavastuun piiriin tulisi arvion mukaan 34 100 tonnia pakkauksia, jotka ovat aiemmin jääneet tilastoinnin ulkopuolelle. Tämä vastaa noin 5 % Ringille vuonna 2020 raportoidusta kokonaismäärästä. Tilastojen oikeellisuuden varmistamisen kannalta haasteena on se, että tämä pakkausmäärä ja siten raportointivelvollisuus jakautuu erittäin suurelle yritysjoukolle.

Mikäli tuottajavastuu siirretään palvelupakkauksen käyttäjältä pakkauksen valmistajalle tai tyhjän pakkauksen maahantuojalle, on todennäköistä, että etenkin muutoksen alkuvaiheessa osa palvelupakkauksista jää raportoimatta kokonaan, ja osa raportoidaan kahteen kertaan, jos sekä uuden että vanhan tuottajan määritelmän mukainen tuottaja raportoi pakkaukset. Pitkällä aikavälillä voidaan pitää todennäköisenä, että palvelupakkausten raportointivelvollisuuden siirtyminen pakkauksen valmistajalle tai maahantuojalle parantaa tilastoinnin tarkkuutta. Tässä skenaariossa raportoivia yrityksiä on vähemmän, ja palvelupakkausten raportointi keskittyy suuremmille yrityksille, jotka pääsääntöisesti ovat olleet mukana järjestelmässä jo pitkään, ja joilla on siten jo kokemusta pakkaustietojen raportoinnista.

6. Keskeiset johtopäätökset

Selvityksen tärkeimpänä tavoitteena oli arvioida tuottajavastuullisten yritysten määriä, jos tuottajavastuun miljoonan euron liikevaihtoraja poistetaan ja tuottajan määritelmä pysyy samana, tai jos määritelmää muutetaan palvelupakkausten osalta. Näiden määrien selvittämiseksi tarvittava taustatieto osoittautui monelta osin puutteelliseksi, sillä eri toimialojen yritysten pakkaamisesta ei ole kattavaa tietoa. Lisäksi tuottajan määritelmään liittyy tulkinnanvaraisuuksia. Selvityksessä tehtyjen arvioiden perusteella voidaan esittää seuraavat johtopäätökset:

- Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen lisää tuottajavastuullisten yritysten määrää vähintään 17 100–39 200 kappaleella.
- Jos tuottajan määritelmää muutetaan palvelupakkausten osalta, uusien tuottajavastuullisten yritysten määrä on 2 100–22 100 kappaletta pienempi kuin siinä tapauksessa, että tuottajan määritelmää ei muuteta.
- Eri toimialoilla on erittäin suuri määrä yrityksiä, jotka saattavat markkinoille pieniä määriä pakkauksia. On tulkinnanvaraista, lasketaanko niitä pakkausten tuottajiksi.
- Miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen tuo joka tapauksessa tuottajavastuun piiriin suuren määrän yrityksiä, mikä lisää viranomaisvalvonnan tarvetta. On myös tärkeää tarkastella sitä, miten yritysten liittyminen tuottajavastuujärjestelmään ja pakkaustietojen raportointi voidaan tehdä mahdollisimman sujuvaksi.

Lähteet

Eurostat (2021) Packaging waste by waste management operations,

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_waspac/default/table?lang=en>

FTI (2019) Serviceförpackningar,

<<https://www.ftiab.se/download/18.53907c7016ab1e05f42b1/1557997707916/Serviceforpackningar%202019.pdf>>

Jokinen, Paavola ja Tanskanen (2015) Pakkausjätteen kokonaismäärä Suomessa ja suositukset tilastoinnin kehittämiseksi, Ympäristöministeriön raporteja 23/2015.

Suomen Pakkausyhdistys ry (2021) Jäsenet, <<https://www.pakkaus.com/suomen-pakkausyhdistys/jasenet/>>

Tilastokeskus (2019) Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto, <<https://www.stat.fi/til/yrti/index.html>>

Liitteet

Liite 1: Selvitystä varten haastatellut toimijat

- Amerplast Oy
- Duni Oy
- Huhtamaki Foodservice Nordic Oy
- Kaupan liitto ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Suomen Pakkausyhdistys ry

Lisäksi tietoja palvelupakkausten käytöstä ja maahantuonnista on saatu seitsemältä kaupan alalla ja ravitsemisalalla toimivalta yritykseltä.

Liite 2: Yritysten määrät toimialoilla, joilla suurin osa palvelupakkausten valmistajista toimii¹

Toimiala (TOL 2008)	Liikevaihtoluokka		
	≥ 1 m€	< 1 m€	Yhteensä
Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus	21	29	50
Muovipakkausten valmistus	29	19	48
Muiden muovituotteiden valmistus	93	187	280
Muiden paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden valmistus	10	22	32
Paperin, kartongin ja pahvin valmistus	36	8	44
Paperisten talous- ja hygieniatarvikkeiden valmistus	9	5	14
Paperisäkkien ja -pussien valmistus	5	5	10
Yhteensä	203	275	478

¹ Tilastokeskus (2019)

Liite 3. Pakkausten ja palvelupakkausten kokonaismäärän arvioinnissa käytetyt laskentaperusteet

Vuonna 2015 toteutetussa ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä¹ arvioitiin, että vuonna 2012 yritysten, joiden liikevaihto on alle miljoona euroa, markkinoille saattama pakkausmäärä oli 33 100 tonnia, mikä vastasi noin 5 % Ringille (tuolloin PYR) raportoidusta markkinoille saatetusta määrästä. Kyseessä on ainoa selvitys, jossa alle miljoonan euron liikevaihdon yritysten pakkausmääriä on arvioitu. Suhteuttamalla arvio alle miljoonan euron liikevaihdon pakkaamisesta vuonna 2012 vuonna 2020 Ringille raportoituun pakkausmäärään (661 400 tonnia), saadaan arvioksi alle miljoonan euron liikevaihdon yritysten pakkausmäärästä 34 200 tonnia. Näin ollen arvio vuonna 2020 markkinoille saatetusta pakkausten kokonaismäärästä Rinkiin kuuluvien yritysten ja alle miljoonan euron liikevaihdon yritysten osalta on 695 600 tonnia.

Koska palvelupakkauksia valmistetaan lähinnä paperikuiduista, muovista ja metallista, vain nämä materiaalit otetaan huomioon palvelupakkausten määriä arvioitaessa. Vuonna 2020 Rinkiin rekisteröityneet yritykset saattoivat markkinoille paperikuitu-, muovi- ja metallipakkauksia yhteensä 420 400 tonnia, mikä vastasi noin 64 % kaikista markkinoille saatetuista pakkauksista. Tämän suhdeluvun perusteella voidaan arvioida, että alle miljoonan euron liikevaihdon yritykset saattoivat markkinoille paperikuitu-, muovi- ja metallipakkauksia noin 21 700 tonnia, jolloin saadaan paperikuitu-, muovi ja metallipakkausten kokonaismääräksi 442 100 tonnia.

Vuonna 2020 noin 9 % FTI:lle raportoiduista paperikuitu-, muovi- ja metallipakkauksista oli palvelupakkauksia.² Kun sovelletaan tätä suhdelukua Suomen pakkausmääriin (442 100 tonnia), saadaan arvioksi palvelupakkausten kokonaismäärästä vuonna 2020 noin 39 800 tonnia.

¹ Jokinen, Paavola ja Tanskanen (2015)

² FTI:n Ringille luovuttama tieto

Liite 4: Yritysten määrät Suomessa eriteltynä toimialan ja liikevaihdon mukaan¹

Toimiala (TOL 2008)	Yritysten lukumäärä		
	Liikevaihto ≥ 1 m€	Liikevaihto < 1 m€	Yhteensä
Maatalous	-	44 685 ²	44 685
Metsätalous ja kalatalous	425	32 808	33 233
Kaivostoiminta ja louhinta	148	751	899
Teollisuus	4 426	15 622	20 048
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	398	566	964
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	314	1 199	1 513
Rakentaminen	4 604	36 817	41 421
Tukkukauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa ja korjaus	4 522	17 818	22 340
Vähittäiskauppa	3 394	14 251	17 645
Kuljetus ja varastointi	2 185	17 635	19 820
Majoitustoiminta	196	1 925	2 121
Ravitsemistoiminta	916	9 222	10 138
Informaatio ja viestintä	1 496	9 753	11 249
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-	8 781	8 781
Kiinteistöalan toiminta	1 723	29 625	31 348
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	2 212	35 350	37 562
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	1 665	12 940	14 605
Koulutus	136	3 926	4 062
Terveys- ja sosiaalipalvelut	760	17 449	18 209
Taiteet, viihde ja virkistys	283	8 090	8 373
Muu palvelutoiminta	134	19 705	19 839
Toimiala tuntematon	1	1 439	1 440
Yhteensä	29 938	340 357	370 295

¹Tilastokeskus (2019)

²Maataloussektorilla toimivien yritysten liikevaihdosta ei ole saatavilla kattavia tilastotietoja, joten Tilastokeskus on määritellyt kaikki maataloussektorin yritykset pienimpään liikevaihtoluokkaan

Liite 5: Rinkiin rekisteröityneiden yritysten määrät eriteltynä toimialan ja liikevaihdon mukaan

Toimiala (TOL 2008)	Yritysten lukumäärä		
	Liikevaihto ≥ 1 m€	Liikevaihto < 1 m€	Yhteensä
Maatalous	35	5	40
Metsätalous ja kalatalous	8	-	8
Kaivostoiminta ja louhinta	6	-	6
Teollisuus	1 496	51	1 547
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	2	-	2
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	7	-	7
Rakentaminen	31	-	31
Tukkukauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa ja korjaus	1 247	77	1 324
Vähittäiskauppa	1 098	32	1 130
Kuljetus ja varastointi	9	-	9
Majoitustoiminta	1	-	1
Ravitsemistoiminta	83	97	180
Informaatio ja viestintä	66	3	69
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	16	7	23
Kiinteistöalan toiminta	8	2	10
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	71	10	81
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	24	2	26
Koulutus	1	-	1
Terveys- ja sosiaalipalvelut	4	-	4
Taiteet, viihde ja virkistys	1	-	1
Muu palvelutoiminta	17	2	19
Toimiala tuntematon	-	-	73
Yhteensä	-	-	4 592

Liite 6: Pelkkiä palvelupakkauksia käyttävien yritysten arvioinnissa käytetyt oletukset

Yleiset oletukset:

- Vähittäiskaupan alan yrityksistä kaikki saattavat markkinoille palvelupakkauksia.

Arvion 1 oletukset (johdettu Rinkiin liittyneiden yritysten pakkaustiedoista):

- Vähintään miljoonan euron liikevaihdon ravitsemisalan yrityksistä 91 % saattaa markkinoille palvelupakkauksia¹
- Kaikista ravitsemisalan yrityksistä 92 % saattaa markkinoille palvelupakkauksia.¹
- Ravitsemisalan yrityksistä noin 65 % on sellaisia, joilla ei ole muiden pakkausten kuin palvelupakkausten pakkaamista eikä maahantuontia.
- Vähintään miljoonan euron vähittäiskaupan alan yrityksistä noin 8 % on sellaisia, joilla ei ole muiden pakkausten kuin palvelupakkausten pakkaamista eikä maahantuontia.
- Kaikista vähittäiskaupan alan yrityksistä noin 10 % on sellaisia, joilla ei ole muiden pakkausten kuin palvelupakkausten pakkaamista eikä maahantuontia.

Arvion 2 oletukset (johdettu Tilastokeskuksen ulkomaankauppatilastoista²)

- Vähittäiskaupan alan alle miljoonan euron liikevaihdon yrityksistä 1 477 harjoittaa maahantuontia.
- Ravitsemisalan alle miljoonan euron liikevaihdon yrityksistä 58 harjoittaa maahantuontia.

¹ Sellaisten yritysten osuus, jotka ovat raportoineet Ringille paperikuidusta, muovista ja alumiinista valmistettujen kertakäyttöisten kuluttajapakkausten pakkaamista vuonna 2020.

² Maahantuontia harjoittavien yritysten määrät toimialoittain ja liikevaihtoluokittain on saatu Tilastokeskukselta. Luvut koskevat vuotta 2020.